

Novac, medalje i odlikovanja Arheološkog muzeja koja

U zagrebačkom Arheološkom muzeju noć uoči 100. obljetnice od početka Prvog svjetskog rata otvara se izložba "1914. Sjećanje na Prvi svjetski rat - Novac, medalje i odlikovanja" kojom će se posjetiteljima predstaviti bogati fundus vezan uz to razdoblje

MEDU BROJNIM IZLOŠCIMA nalazi se oznaka carskog ruskog Mihailovskog artiljerijskog učilišta, Križ za vojnu službu III. stupnja te ratna medalja 1873., ali i medalja koja podsjeća na ubojstvo Franje Ferdinada i njegove supruge Sofije u Sarajevu 28. lipnja 1914. godine

Odlikovanja iz fundusa podsjećaju na Veliki rat

/NAPISAO/ VANJA MAJETIĆ / vanja.majetic@aktual.hr
/SNIMKE/ SAŠA ZINAJA

Povodom 100. obljetnice početka Prvog svjetskog rata koja se obilježava na nacionalnoj i europskoj razini, numizmatički odjel Arheološkog muzeja u Zagrebu uključuje se u obilježavanje ovoga značajnog događaja koji je trajno promijenio Europu i svijet izložbom pod

nazivom "1914. Sjećanje na Prvi svjetski rat – Novac, medalje i odlikovanja". Izložba koja otvara svoja vrata posjetiteljima 27. lipnja, dan uoči 100. obljetnice od ubojstva austro-ugarskog prijestolonasljednika Franje Ferdinada u Sarajevu, što se uzima kao datum početka Velikog rata, planira, naime, posjetiteljima prezentirati muzejsku građu vezanu uz ovo razdoblje, te približiti povijest Arheološkog muzeja u Zagrebu i njegovih zaposlenika u

vrijeme Prvog svjetskog rata. Kako doznajemo od autora izložbe, kustosa Tomislava Bilića i Miroslava Nada, cilj ove izložbe je približiti ovaj tip muzejske građe javnosti, kako bi ona lakše mogla percipirati događaje koji su doveli do početka Prvog svjetskog rata, njegov tijek i posljedice. Budući da je pokretna materijalna baština ovog tipa nedostupna ili teško dostupna javnosti, autori izložbe Bilić, Nad te Ivan Mirnik smatraju da je najbolji način >

za približavanje javnosti upravo prezentacija artefakata u zaokruženim povijesno-tematskim cjelinama koje će na izložbi jasno biti prezentirane kroz konkretne primjere u numizmatici, medaljerstvu, faleristici, sfragistici i arhivskoj građi.

BOGATI FUNDUS

U tu svrhu bit će izrađen niz modela od pleksiglasa, maketa od različitih materijala, kao i određeni broj panoa, uz koje će biti postavljeni predmeti, pa će tako, između ostalog, posjetitelje u prostorijama muzeja dočekati vreće s pijeskom koje podjećaju na rovove s bojišnica Velikog rata. Ono što je važno naglasiti kako svi predmeti na izložbi potječu iz fundusa bogate Numizmatičke zbirke.

Naime, fundus Numizmatičkog odjela AMZ-a obuhvaća predmete vezane za temu obljetnice, poput kovanog i papirnog novca koji je tada bio u opticaju. Stoga će posjetitelji izložbe moći vidjeti austro-ugarski, srpski, crnogorski, ruski, njemački i turski novac koji su odijeljeni u zasebne vitrine, prema pripadnosti zaraćenim stranama. Među prvim izlošcima autori postavili su i namjenske i umjetničke medalje inspirirane Prvim svjetskim ratom koje odražavaju duh vremena, među kojima su i medalje s likom Franje Ferdinanda kojeg je tijekom posjeta Sarajevu ubio Gavrilo Princip.

Na izložbi su, također, predstavljene portretne medalje s likovima poznatih časnika austro-ugarske vojske poput feldmaršala Svetozara Borojevića te generala Raimunda Gerbe, pravog imena Rade Grba, ali i medalje s likom manje poznatijih časnika poput one s likom poručnika bojnog broda Demetra Konjovića, inače pilota mornaričkog zrakoplovstva, a na čijem se naličju nalazi prikaz obaranja zrakoplova.

Među medaljama se nalazi i čitav niz medalja kojima se obilježavaju obljetnice pojedinih postrojbi, poput 200. obljetnice postojanja carske i kraljevske pješake pukovnije imenom grofa Moritza Lacyja, ali i medalje koje podsjećaju na austro-ugarske pobjede nad talijanskom vojskom na sočanskoj bojišnici.

Autori izložbe, pojašnjavajući porijeklo zbirke, navode kako je najzaslužniji za njezino postojanje Josip Brunšmid, prvi stručno obrazovani arheolog u Hrvatskoj, koji je početkom Prvog svjetskog rata bio ravnatelj Arheološkog odjela Narodnog muzeja u Zagrebu (današnjeg Arheološkog muzeja), koji je neumorno radio na obogaćivanju muzejske zbirke i nakon umirovljenja. Brunšmid je, napominju naši sugovornici Bilić i Nad, bio izuzetan stručnjak u svakom pogledu, a razdoblje njegova upravljanja Arheološkim odjelom

AUTORI IZLOŽBE
Miroslav Nad i
Tomislav Bilić
odabrali su za izložbu
papirnat i kovani
novac, medalje i
odlikovanja koja
potječu iz bogatog
fundusa zagrebačkog
Arheološkog muzeja

1914.

SJEĆANJE NA
PRVI SVJETSKI RAT

NOVAC, MEDALJE I ODLIKOVANJA

I Z L O Ž B A

od 27. lipnja 2014.

Narodnog muzeja smatra se najsjajnijom erom u povijesti muzeja te Zlatnim do-bom muzeja.

Značajan dio izložbe zauzima i dio po-svećen odlikovanjima, pa će javnosti biti prezentirana odlikovanja zemalja uključe-nih u sukob koja se također nalaze u fun-dusu odjela. 1914. godina i početak Prvog svjetskog rata bit će prezentirana, pored visokih odlikovanja, i kroz vojno znakovlje, značke i prstenje zemalja sudionica tog krvavog sukoba: Austro-Ugarske Monar-hije, Njemačkog Carstva, Ruskog Carstva i Kraljevine Srbije. Većina ovih predmeta je u muzej pristiglo za vrijeme ravnatelj-stva Josipa Brunšmida i Viktora Hoffillera, također kustosa nekadašnjeg Narodnog muzeja, a koje se smatra ocima moderne sjevernohrvatske arheologije.

ZNAČAJNE DONACIJE

Najznačajnija donacija odlikovanja, na-glašavaju kustosi, donacija je Narodnog vijeća 1918. Među tim odlikovanjima na-laze se visoka odlikovanja sila osovine, austro-ugarska odlikovanja Leopoldovog

ordena, Or-dena željezne krune, Orde-na Franje Josi-pa, Križ za za-sluge, medalje za vojne zasluge i odlikova-nja Njemač-kog carstva i mnoga dru-ga. Donacije pojedinaca su nešto skormi-

Najzanimljivija odličja na izložbi su ona uz koja se nalaze **IMENA NOSITELJA** određenog odlikovanja

nije, ali njihov značaj nije umanjen, pa je tako Matija Ivanac zbirci donirao tri ruske medalje na čijim ribonima se još uvijek vidi krv, što samo govori o autentičnosti porijekla. Ipak, najzanimljivija su odličja uz koja se nalaze imena nositelja određe-nog odlikovanja, kao što je to slučaj s odlikovanjima koja su dodijeljena generalu Anti Matasiću te visoka odlikovanja koja je tijekom službe primio Martin pl. Ken-delić, predsjednik Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine. Među izloščima se nalaze i značke pojedinih vojnih jedinica, ali i domoljubni prsteni koje su dobivali po-jedinci koji su davali vlastiti zlatni nakit kako bi se nabavili topovi tijekom huma-nitarne akcije "Dadoh zlato za željezo", što je bio naziv izuzetno uspješne izložbe po-stavljene 2006. godine u Hrvatskom povi-jesnom muzeju. Izložba "1914. Sjećanje na Prvi svjetski rat – Novac, medalje i odli-kovanja" u Arhološkom muzeju traje do 28. rujna ove godine i svakako će privu-ći veliki broj posjetitelja, budući da inter-es za Veliki rat, o kojem se u nas dosad malo znalo i pisalo. značajno raste. ■

Autori izložbe navode kako je najzaslužniji za postojanje zbirke Josip Brunšmid, **PRVI STRUČNO OBRAZOVANI ARHEOLOG U HRVATSKOJ**, koji je početkom Prvog svjetskog rata bio ravnatelj Arheološkog odjela Narodnog muzeja u Zagrebu (današnjeg Arheološkog muzeja), a koji je kao izuzetan stručnjak neumorno radio na obogaćivanju muzejske zbirke i nakon umirovljenja

